

DOI
10.63518/3029-4088.2025.16.150.49

UDK/UDC
28-055.2:28-523(4)

KLJUČNE RIJEČI
islam, islamsko pravo, Evropsko vijeće za
fetve i istraživanja, muslimanka, žena, namaz,
džemat, džamija, dozvola, zabrana, hajd, nifas

Odlazak žene u džamiju u fikhu Evropskog vijeća za fetve i istraživanja (EVFI)

SAŽETAK

U ovom radu bavit ćemo se pitanjem odlaska žene u džamiju kroz prizmu fetvi, rezolucija i preporuka koje je donijelo Evropsko vijeće za fetve i istraživanja. Pri tome ćemo se vratiti stavovima islamskih pravnika klasičnoga perioda i upoznati se sa njihovim argumentima. Stav da se ženi ne smije uskraćivati pravo obavljanja namaza u džematu i džamiji ukoliko je bezbjedna nalazimo u sunnetu Allahovoga Poslanika, s.a.v.s., na šta ćemo se u dokazivanju dozvoljenosti toga čina oslanjati. U okvirima ove teme obradit ćemo i pitanje boravka i ulaska u džamiju za ženu koja se nalazi u stanju mjesečnog ili postporođajnog krvarenja (*hajd* i *nifas*) i pribjeći stavu određenog broja savremenih i dijela učenjaka klasičnog perioda koji ženi u tom stanju dozvoljavaju boravak u džamiji radi slušanja ili držanja predavanja ili drugih aktivnosti koje nisu čisto ibadetske poput namaza ili učenja Kur'ana.

UVOD

Odlazak žene u džamiju je pitanje čija je aktualizacija proistekla iz postojanja restriktivnog stava dijela islamskih pravnika i nekih muslimana koji nalaže da žena treba da izlazi iz svoje kuće samo u krajnjoj nuždi. Svoje mišljenje nastoje argumentirati doslovnim shvatanjem i tumačenjem određenih šerijskopравnih izvora, koji ograničavaju kretanje žene van porodičnog doma, neopravdano pridodajući tome i odlazak u džamiju, uprkos postojanju islamskih tekstova koji joj to, uz uvjet bezbjednog odlaska, povratka i nepostojanja nereda (al-fasād) garantiraju.

1. ODLAZAK ŽENE U DŽAMIJU U FIKHU EVROPSKOG VIJEĆA ZA FETVE I ISTRAŽIVANJA (EVFI)

Pitanjem prava žene da odlazi u džamiju radi obavljanja namaza EVFI se bavilo u fetvi¹ na svome 16. redovnom zasjedanju 2006. godine, koja je izdata pod naslovom: *Pravo žene da odlazi u džamiju*. Bio je to odgovor na pitanje arapskog kulturnog udruženja u gradu Orhusu u Kraljevini Danskoj, koje tu ima malu džamiju, naročito posjećenu u vrijeme ramazana, kada se napuni klanjačima: starcima, mladićima, odraslim muškarcima i ženama. Gužva i tjeskoba ih je prisilila da postave šator i da iznajme posebne mokre čvorove za žene, što im olakšava prisustvo u džamiji. Međutim, neki su im uputili prigovor da ne treba da se obavezuju time, jer žena nije dužna prisustvovati namazima u džematu i njen namaz u kući je bolji za nju.

U fetvi je kazano da to udruženje ima obavezu da osigura prostor za žene ukoliko je to ikako moguće, zbog njihovog prava da prisustvuju namazima u džematu, džuma-namaz, teravijah-namaz, učešća na predavanjima i časovima koji se daju u džamijama. Vijeće navodi više razloga za to:

- a) *Vjerovjesnikova, s.a.v.s., preporuka da se ženama ne zabranjuje džamija, shodno njegovim riječima: 'Ne zabranjujte Allahovim robinjama Allahove kuće!'*² U ovom hadisu je potvrda prava žena na prisustvo u džamiji zajedno s muškarcima. Osnova u obavezujućim propisima (al-aḥkām al-taklīfiyya) jeste da su žene rođene sestre muškaraca, osim u onome što je Zakonodavac izuzeo, zbog specifičnosti svakoga od polova pojedinačno.
- b) *Praksa Vjerovjesnika, s.a.v.s., za vrijeme njegovoga života i muslimana koji su bili poslije njega u vremenu pravednih halifa (al-ḥulafā' al-rāšidīn) potvrdila je da su žene dolazile u džamije i prisustvovala namazima u džematu, džuma-namazu i drugim aktivnostima.*
- c) *Potreba žena koje žive u evropskim sredinama da imaju pravo na duhovnu i odgojnu nadogradnju i da aktivno učestvuju u aktivnostima muslimanske zajednice, što se na najbolji način ostvaruje u džamijama, u ramazanu naročito.*³

Vijeće je o ovom pitanju na svome 24. redovnom zasjedanju 2014. godine donijelo rezoluciju⁴ pod naslovom: *Žena i odlazak u džamiju*. U njoj je naglasilo da džamija ima veliku važnost u islamu, a naročito u zemljama u kojima muslimani žive kao

1 Al-Qarārāt wa al-fatāwa al-šādīra 'an Al-Mağlis al-urubbi li al-iftā' wa al-buḥūt mundu ta'sīh 1997. ilā al-dawra al-'īrīn, Al-Mağlis al-urubbi li al-iftā' wa al-buḥūt, Dublin, 2013, fetva br. 16.3.101, Pravo žene da odlazi u džamiju, str. 308, 309 (Šesnaesto redovno zasjedanje, održano u Istanbulu, Republika Turska, od 3. do 9. jula 2006)

2 Hadis bilježe Buhari i Muslim (muttafaq alayh): Buhari (808), Muslim (442) od Abdullaha b. Omera.

3 Al-Qarārāt wa al-fatāwa al-šādīra..., nav. dj., fetva br. 16.3.101, Pravo žene da odlazi u džamiju, str. 308, 309 (Šesnaesto redovno zasjedanje, održano u Istanbulu, Republika Turska, od 3. do 9. jula 2006)

4 Rezolucija br. 1/24, Žena i odlazak u džamiju, Al-Bayān al-bitāmi li al-dawra al-rābi 'a wa al-'īrīn, <https://www.e-cfr.org/%D8%A7%20str.3,4> (Dvadeset i četvrto redovno zasjedanje, održano u Istanbulu, Republika Turska, od 16. do 19. augusta 2014). (Posjeta na dan 5.1.2018)

manjine, gdje predstavlja osnovnu priliku za učvršćenje veze koja povezuje muslimane i muslimanke s Uzvišenim Allahom. Isto tako, džamija je najbolji prostor za učvršćivanje međusobnih veza među muslimanima i uzdizanje i uspostavljanje islamskih obreda i islamskih društvenih i moralnih obilježja. Zakonito pravo žene je da posjećuje džamiju i boravi u njoj radi zakonitih postupaka koje potvrđuju nesumnjivi dokazi (al-mutawātir) iz Allahove knjige i sunneta Njegovog Poslanika, s.a.v.s.

Na osnovu navedenoga Vijeće je zaključilo:

- a) *Nije dozvoljeno ženi zabraniti njeno pravo na džamiju. Naprotiv, oni koji se brinu o džamijama dužni su da bodre muslimanke da u njih dolaze. U osnovi, nije uvjetovano podizanje zida ili pregrade između safova muškaraca i safova žena, koji su iza muških safova u džamiji, na osnovu prakse u vremenu Vjerovjesnika, s.a.v.s. Ako bi se to ipak učinilo, uvjet njene dozvoljenosti je da ih ta pregrada ne smije spriječiti u viđenju imama ili prethodnog safa, da bi njihovo pristupanje (al-iqtidā') u džemat bilo ispravno (al-saḥīḥ).*
- b) *Potrebno je da se za žene osigura prostor za namaz u džamiji onako kako se on osigurava za muškarce. Ne treba im uzrokovati bilo kakvu tjeskobu prilikom dolaska u džamiju, jer sunnet Allahovog Poslanika, s.a.v.s., nalaže dozvolu prisustva muškaraca i žena u džamiji, sve dok se pri tome poštuju islamske norme i preporuke ponašanja.*
- c) *Od žene nemuslimanke se neće tražiti ono što joj pričinjava poteškoću prilikom ulaska u džamiju pa će u nju dolaziti čak i ako nije nije pokrivena (al-maḥtaḡaba), sve dok osjeća stid i poštovanje, ako je njen ulazak u džamiju radi zakonitog interesa, kao što je upoznavanje s islamom i sl.*
- d) *Žena ima pravo boravka u džamiji radi itikafa (al-i'tikāf) ili radi posjete onome ko je u itikafu ili zbog prisustvovanja bilo*

kojoj zakonitoj aktivnosti, kao što ima pravo da održi predavanje ili čas i onda kada mu prisustvuju muškarci ili da učestvuje u upravi džamije i njenim aktivnostima, na što ukazuju poznati islamski tekstovi.⁵

Vijeće preporučuje muslimanima u Evropi i zemljama gdje su manjina da vode računa o položaju i mjestu koje zaslužuje žena. Također, Vijeće je naložilo da se prema njoj u džamijama odnose na način koji priliči islamu i poštovanju koje ona uživa.

2. STAV ISLAMSKIH PRAVNIKA O PITANJU ODLASKA ŽENE U DŽAMIJU

O pitanju dozvoljenosti ženinog prisustvovanja namazima u džamiji postoji neka vrsta konsenzusa islamskih pravnika (al-iḡmā'). Naime, svaki od njih na svoj način to smatra dopuštenim pod određenim uvjetima (al-šurūt), uz opasku da neki taj odlazak za neke kategorije žena smatraju pokudenim i nepoželjnim.

Hanefijski pravници klasičnog doba smatraju da je mlađim ženama pokuđeno da odlaze u džamiju radi obavljanja namaza, dok starijim ženama nije. Po njima postoje ograničenja dozvole još iz vremena Poslanika, s.a.v.s., koja nalažu da se ženama ne zabranjuje odlazak u džamiju osim noću ili onda kada se namirišu. Učenjaci smatraju da se žene pri odlasku u džamiju ne bi trebale ukrašavati u odijevanju, niti biti u gužvi s muškarcima. Kemal b. Humam ostaje pri stavu o pokuđenosti, pozivajući se na predaju od Aiše, r.a., koja je, nakon obraćanja ljudima u džamiji savjetom da svojim ženama zabrane ukrašavanje i mirisanje prilikom dolaska u džamiju, kazala: *Da je Poslanik vidio ono što u skorom vremenu rade žene nakon njega, zabranio bi*

⁵ Ibid.

*im odlazak u džamiju, kao što je bio zabranjen ženama Sinova Israilovih.*⁶

Istovjetan stav o pokuđenosti za mlade žene navodi Ibn Abidin u svojoj *Hašiji*, gdje od imama Ebu Hanife prenosi pokuđenost čak i za starije žene (al-ağūz) na podne, ikindiji i džuma-namaz. Preovladavajući stav u mezhebu, to jest stav po kojem se daje fetva u mezhebu (al-maḏhab al-muftā bih) jeste opća pokuđenost i za mlade i za stare žene.⁷

Malikijski pravnici smatraju da je mladoj ženi dozvoljeno da ide u džamiju radi obavljanja namaza ako je put bezbjedan, ona sigurna od iskušenja (al-fitna) i ako je obučena u neuglađenu odjeću, pod uvjetom da se ne gura s muškarcima i da se ne očekuje određena šteta (al-mafsada) od njenog odlaska. Ukoliko navedeni uvjeti nisu ispunjeni, njen odlazak u džamiju je zabranjen (al-ḥarām). Međutim, mužu se neće sudski presuditi da joj mora dozvoliti odlazak u džamiju, iako mu je bolje da joj to ne zabranjuje. Ako iz odlaska u džamiju proizlazi iskušenje (al-fitna), dosudit će joj se sudska zabrana odlaska.⁸

Šafijski pravnici smatraju da je ženin namaz bolji u kući, a da joj je pokuđeno ići u džamiju radi obavljanja namaza u džematu, ukoliko se radi o mladoj i poželjnoj ženi ili starijoj, koja se ukasila ili namirisala. Zabranjeno joj je da odlazi u džamiju, ukoliko nema dozvolu svoga muža (al-zawḡ) ili staratelja (al-waliyy), ili onda kada postoji strah od iskušenja (al-fitna).⁹

Hanbelijski pravnici smatraju da je mužu pokuđeno svojoj ženi zabranjivati odlazak u džamiju, osim ako se ne boji kakve štete ili iskušenja koje bi moglo proizaći iz tog odlaska. Može joj to zabraniti zbog otklanjanja štete od nje (dar' al-mafsada).¹⁰

Evropsko vijeće za fetve i istarživanja (EVFI) o ovom pitanju zauzima nedvosmisleni olakšavajući stav, ne ulazeći u stavove i argumentacije islamskih pravnika klasičnog perioda, uključujući i imame četiriju priznatih mezheba (al-maḏāhib-al-arba'). Vijeće se ne zaustavlja na dozvoljavanju odlaska žene u džamiju, već ga smatra poželjnim, preporučujući nadležnim u islamskim centrima i džamijama da obavezno obezbijede prostor za žene u džamijama i da se prema onima koje dođu u džamiju odnose na najljepši način, u skladu s islamskim vrijednostima i edebom.

Vijeće ove svoje odluke temelji na hadisima Allahovog Poslanika, s.a.v.s., koji zabranjuju muškarcima da ženama uskraćuju pravo na odlazak i boravak u džamiji, kao i praksi u vremenu Poslanika, s.a.v.s., ashaba, pravednih halifa i muslimana u svim generacijama nakon njega. Intresantno je da se o ovom, ali i po nekim drugim pitanjima EVFI u svojoj argumentaciji oslanja direktno na izvore i islamske tekstove, ne osvrćući se mnogo na mišljenja islamskih pravnika klasičnog perioda. Ukoliko, pak, malo pažljivije sagledamo ograničenja dozvoljenosti odlaska žene u džamiju kod klasičnih pravnika mezheba, uvidjet ćemo da je potreba za takvom vrstom ograničenja u mnogo-me prestala, jer je sigurnost svih građana, a time i žena, zagarantirana u velikoj većini zemalja, naročito na Zapadu. U pogledu rezervi prema odlasku mlade žene u džamiju i bojazni od iskušenja za nju ili za okolinu, potcrtat ćemo vidljivu činjenicu da je ona, i na Istoku i na Zapadu, odavno izašla iz svoje kuće zbog obrazovanja, posla, razonode i sl., pa bi

6 Al-Ḥanafī, Ibn Humām Kemāluddīn Muḥammad b. 'Abdirrahman, *Šarḥ fatḥ al-qadīr, Dār-al fikr, Dimišq*, (bez godine izdanja), dio 1, str. 366.

7 Muḥammad Amīn b. 'Umar. b. 'Abd al-'Azīz 'Abidīn al-Dimīšqī al-Ḥanafī, Ibn 'Ābidīn, *Radd al-muḥtār alā al-durri al-muḥtār šarḥ tanwīr al-abšār, Dār 'ālam al-kutub, Al-Rijad*, 2003, 1. tom, str. 566.

8 Muḥammad b. Aḥmad al-'Arafa al-Dusūqī al-Mālikī, *Hāšiya Al-Dusūqī 'alā al-šarḥ al-kabīr, Dār al-fikr*, bez godine i mjesta izdanja, dio prvi, str. 336.

9 Šams al-Dīn Muḥammad b. Abī 'Abbās Aḥmad

b. Ḥamza Šihāb al-dīn, al-Ramlī, *Nihāya al-muḥtāḡ ilā šarḥ al-minḥāḡ, Dār al-fikr, Bayrūt*, 1984, dio 2. str. 140.

10 Maṣṣūr b. Yūnus b. Šalāḥ al-dīn b. Ḥasan b. Idrīs al-Buḥūtī al-Ḥanbalī, *Kaššāf al-qinā 'fi matn al-iqnā', Dār al-kutub al-'ilmiyya, Bayrūt*, 2010, dio prvi, str. 469

ČASOPIS ZA ISLAMSKÉ TEME I KULTURU

hadis¹⁸, koji nalaže zabranu ženi da za vrijeme menstruacije ili osobi koja je džunup ulazi u džamiju, iako Kemal b. Humam prenosi stav imama Buharija da se radi o slabom hadisu.¹⁹

Malikijski pravnici smatraju zabranjenim i sami ulazak žene u džamiju u stanju mjesečnog ili postporođajnog krvarenja, osim onda kada za to postoji valjan razlog, poput straha za sebe ili za svoju imovinu.²⁰

Šafijski pravnici smatraju da je sam prolazak žene kroz džamiju pokuđen (al-makrūh), čak i onda kada postoji sigurnost da neće doći do prljanja džamije prilikom njenog prolaska.²¹

Hanbelijski pravnici smatraju da je ženi zabranjeno da prolazi kroz džamiju ukoliko postoji bojazan da će je njen prolazak uprljati. Ako te bojazni nema, prolazak neće biti zabranjen.²²

Egipatsko muftijstvo u svojoj zvaničnoj fetvi, koju je dao muftija Ali Džuma, zabranjuje boravak žene u džamiji radi slušanja predavanja ili prisustva časovima.²³

Ibn Baz,²⁴ kao i stalna komisija za fetve Saudijske Arabije,²⁵ smatraju zabranjenim boravak žene u džamiji za vrijeme trajanja menstruacije ili postporođajnog krvarenja. Dozvoljavaju prolazak žene kroz džamiju u takvom stanju ako za to ima potrebe i

ukoliko postoji sigurnost da se njenim prolaskom kroz džamiju ona neće onečistiti. Također, dozvoljavaju boravak u pomoćnim prostorijama džamije, na njenim rubovima, ali ne i u samoj džamiji.

Imam Nevevi smatra da je osnova da boravak u džamiji žene s menstruacijom ili postporođajnim krvarenjem nije zabranjen, jer oni koji to smatraju zabranjenim nemaju pouzdanih i jasnih dokaza.²⁶

Imam Ibn Hazm el-Endelusi smatra da je ženi koja ima mjesečno ili postporođajno krvarenje ili džunup (nečistoj) osobi dozvoljen ulazak i boravak u džamiji. Svoj stav argumentira riječima Poslanika, s.a.v.s., koji je rekao da musliman nikada nije nečist, činjenicom da su stanovnici sofa Poslanikove, s.a.v.s., džamije u Medini u njoj stalno boravili, pa su stoga morali biti i u stanju džunupluka (al-ġanāba). I pored toga, nikada im nije bio zabranjen boravak u džamiji. Ibn Hazm opovrgava stavove imama Malika i Ebu Hanife, koji smatraju da je sam prolazak žene kroz džamiju zabranjen. Opovrgava i stav imama Šafije, koji misli da je ženi s mjesečnim ili postporođajnim krvarenjem zabranjen boravak u džamiji, osim kada se radi samo o prolasku kroz džamiju, što je, po njemu, dozvoljeno. Sve hadise na koje se oslanjaju u argumentaciji zabrane boravka i prolaska žene kroz džamiju, Ibn Hazm na argumentiran način smatra slabim i nevjerodostojnim, a njihovu argumentaciju ništavnom (al-bāṭil). On navodi druge hadise koji govore o tome da je Velida, crna žena, imala stanište u džamiji, a da joj to Poslanik, s.a.v.s., nije osporio, i pored znanja da redovno ima menstruaciju. Također, Poslanik, s.a.v.s., nije Aiši, r.a., zabranio boravak u džamiji u toku menstruacije nego samo obilazak oko Kabe (al-ṭawwāf). Poslanik, s.a.v.s., konstatirao je da je cijela zemlja džamija, pa je svakako dozvoljena i ženi s menstruacijom i džunup-osobi.²⁷

18 Ne dozvoljavam džamiju ženi koja ima menstruaciju niti džunup osobi. (Ebu Davud, 232, Ibn Madže, 645).

19 Al-Ḥanafī, Ibn Humām Kemāluddīn..., nav. dj., dio 1, str. 165.

20 Al-Dusūqī al-Mālikī..., nav. dj., dio prvi, str. 173.

21 Šihāb al-Dīn, al-Ramlī..., nav. dj., dio prvi, str. 328.

22 Al-Buḥūṭi al-Hanbalī..., nav. dj., dio prvi, str. 198.

23 Fetva broj 418, od 18.6.2005, <http://www.dar-alifta.org/ar/ViewFatwa.aspx?ID=11398&LangID=1&MuftiType=0> (Posjeta na dan 9.1.2018.).

24 Web-stranica imama Bin Baza: <https://www.binbaz.org.sa/noor/8043>. (Posjeta na dan 9.1.2018.)

25 Fetva broj 5167, <http://www.alifta.net/>. (Posjeta na dan 9.1.2018.)

26 Vidi više: Abū Zakariyyā Muḥy al-Dīn Yahyā b. Šaraf al-Nawawī, Al-Maġmū' Šarḥ al-muḥaddab, Dār al-fikr, Dimišq, bez godine izdanja, dio drugi, str. 160-163.

27 Vidi više: Abū Muḥammad 'Alī b. Aḥmad b. Sa'īd b. Ḥazm al-Andalusī al-Qurtubī al-Zāhirī, Al-Muḥalla bi al-āṭār, Dār al-fikr, Bayrūt, bez godine izdanja, dio prvi, str. 400-402.

Nasiruddin Albani navodi stav imama Ahmeda b. Hanbela, Davuda Zahirija, Ibn Hazma i El-Muzenija, jednoga od učenika imama Šafije, da je dozvoljeno da žena s menstruacijom ili postporođajnim krvarenjem boravi u džamiji. Sve hadise koji govore o zabrani boravka u džamiji takvih osoba Albani smatra slabim i upitnim i stoga nalaže povratak osnovi, a to je dozvoljenost toga čina, navodeći argumentaciju i stavove spomenutih islamskih pravnika koji ga smatraju dozvoljenim.²⁸

Nakon navođenja stavova islamskih pravnika klasičnog perioda i savremenog doba, te sučeljavanja njihovih argumenata, možemo konstatirati da je stav EVFI i drugih pravnika o dozvoljenosti ulaska žene koja ima menstruaciju ili postporođajno krvarenje u potpunosti utemeljen u šerijatskopравnim izvorima, iako nije u saglasnosti sa zvaničnim i preovladavajućim stavovima unutar svih četiriju mezheba šerijatskoga prava. EVFI je u ovom slučaju navelo dva mišljenja, argumente i jedne i druge strane u sažetoj formi i nedvosmisleno se odlučilo za dozvoljenost, zbog jačine dokaza onih koji po ovom mišljenju zauzimaju olakšavajući i blaži stav. Naročito je upečatljiva činjenica da se EVFI i ovaj puta odlučilo za stav koji se ne podudara sa zvaničnim stavovima pravnih škola klasičnog perioda, zbog jačine dokaza i potrebe savremene žene, i na Istoku i na Zapadu, da se koristi džamijskim prostorom u svrhu obrazovanja ili druženja žena. Još jedanput se jasno ukazala potreba povratka izvorima i izvornoj praksi Allahovog Poslanika, s.a.v.s., uz duboku analizu i preispitivanje vjerodostojnosti predaja koje se od njega prenose i biranja onih koje su jače i pouzdanije u odnosu na one koje su slabe i upitne po vjerodostojnosti.

Također, evidentno je i to da EVFI u pravilu, onda kada postoji razilaženje islamskih pravnika po nekom pitanju, bira stav koji je olakšavajući, pod uvjetom da iza njega stoje jaki dokazi i validno utemeljenje u šerijatskopравnim izvorima. Ukoliko

toga nema, EVFI ne pribjegava neutemeljenom olakšavanju, i pored određenih potreba ljudi koje na neki način nalažu pribjegavanje olakšavajućim i blažim stavovima.

ZAKLJUČAK

Evropsko vijeće za fetve i istraživanja dozvoljava i smatra preporučenim da žene posjećuju džamije radi namaza i radi obrazovnih i drugih programa. Unatoč stavu četiri islamske pravne škole koje to zabranjuju ili ženi s mjesečnim ili postporođajnim ciklusom dozvoljavaju samo prolazak kroz džamiju pod određenim uvjetima, Vijeće dozvoljava ženama koje imaju mjesečno ili postporođajno krvarenje (*al-ḥayḍ wa al-nifās*) boravak u džamiji, radi praćenja predavanja ili drugih obrazovnih i kulturnih aktivnosti. To su dva važna pitanja vezana za svakodnevni život savremenoga čovjeka koja su u prethodnim redovima iz ugla islamskoga prava temeljito sagledana, uz navođenje relevantnih stavova i argumenata koji potvrđuju ispravnost stava o preporučenosti da muslimanka odlazi u džamiju radi obavljanja namaza u džematu i radi drugih dozvoljenih aktivnosti mimo namaza, poput podučavanja i obrazovanja ili učešća u radu ženskih foruma koji postoje u mnogim džematima na evropskom kontinentu, kada joj je dozvoljeno da u njoj boravi čak i u stanju mjesečnog ili postporođajnog krvarenja. Vijeće ne postavlja uvjete da prostor za žene mora biti fizički odvojen od molitvenog prostora za muškarce, smatrajući da, ukoliko postoji, ne smije sprečavati da ženski džemat vidi imama i prethodni saf muškaraca prilikom obavljanja namaza, što je stav koji prilično odudara od prakse nekih muslimana arapskoga porijekla, ali je, što je mnogo važnije, u skladu s tradicijom Poslanika, s.a.v.s., i prvih muslimana.

²⁸ Vidi više: Abū 'Abd al-Raḥmān Muḥammad Nāṣir al-Dīn Albānī, *Tamām al-minna fī al-ta'liq fīqh al-sunna*, Dār al-rāya, 'Ammān, bez godine izdanja, str. 117, 120.

na planetarnome nivou, koja se ne zadovoljava samo slijeđenjem i navođenjem mišljenja iz prošlosti, već na osnovu valjanih šerijatskopравnih argumenata donosi vlastita rješenja i iznosi vlastite stavove u skladu s potrebama savremenoga doba, koji su, ujedno, utemeljeni na primarnim izvorima islamskoga prava (Kur'an i sunnet).

- 56